

KOPIOSTON VUOSI 2018

**Ohjaaja
Virpi Suutari
arvostaa
tekijänoikeus-
korvauksia
s.1**

**Taiteilijaryhmä
Honkasalo-Niemi-
Virtanen palkittiin
Kritiikin Kannukset
-palkinnolla
s.8**

**Näyttelijä
Taneli Mäkelä
saa tulonsa
monista
lähteistä
s.21**

**Dokumenttielokuvalla
on vaikea ansaita
säännöllistä elantoa.
Kopioston tekijän-
oikeuskorvaukset
ovat usein olleet oman
talouden pelastaja.**

– Virpi Suutari,
ohjaaja, Euphoria Film

➔ Lue lisää Virpin ajatuksia:
www.kopiosto.fi/virpisuutari

KUVA: RIITTA SUPPERI

SISÄLLYS

Me olemme Kopiosto	4
Toimitusjohtajan katsaus: Yllättävän hyvityspäätöksen vuosi	6
Vuosi 2018 lyhyesti	8
Digitalisaatio muuttaa av-jakelua ja opetusta	10
Av-alan vaikein vuosi	12
Yksityisen kopioinnin hyvitys tukee luovaa työtä	14
Luparatkaisuja oikeaan tarpeeseen	16
Lukuklaani loi lukuintoa	18
Korvaus tehdystä työstä	20
AVEK: Joustavasti tukea av-ilmaisuun	22
Tutkimus ohjaa rahavirtoja	24
Kopiraittilassa opitaan tekijänoikeuksia	26
Organisaatio ja jäsenjärjestöt	27
Korvaustuotot yli 50 miljoonaa euroa	28

**Vesa Lindqvist kertoo
Helsingin Sanomien
Aikakoneesta
s.11**

**Tuija Tammelander
ja Etäkoulu Kulkuri
s.19**

**Näyttelijä Taneli Mäkelä
saa tulonsa monista
lähteistä
s.21**

**Saara Ekström
aikaa tutkimassa
s.23**

ME OLEMME KOPIOSTO

Me Kopiostossa mahdollistamme tekijänoikeuden suojaamien julkaisujen ja audiovisuaalisten teosten vaivattoman ja vastuullisen käytön oppilaitoksissa, yrityksissä ja julkishallinnossa. Samalla varmistamme, että luovan alan ammattilaiset saavat heille kuuluvat korvaukset teostensa käytöstä.

Palvelemme laajaa joukkoa luovan työn tekijöitä, kuten kirjoittajia, kuvantekijöitä, kustantajia, kääntäjiä, näyttelijöitä, ohjaajia ja toimittajia. Olemmekin Suomen luovaa alaa kattavimmin edustava tekijänoikeusjärjestö.

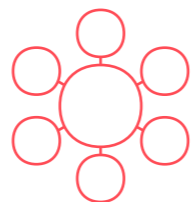
Toimimme arvojemme mukaisesti avoimesti, yhdessä ja rohkeasti luovan työn asialla.

Kopiosto lukuina

1978

perustettu

45

kulttuuri- ja viestintäalan jäsenjärjestöä

kopiostolaista

68 %

naisia

32 %

miehiä

Luovan työn asialla

Varmistamme, että luovan työn tekijät, kustantajat ja esiintyvät taiteilijat saavat heille kuuluvat korvaukset teostensa käytöstä.

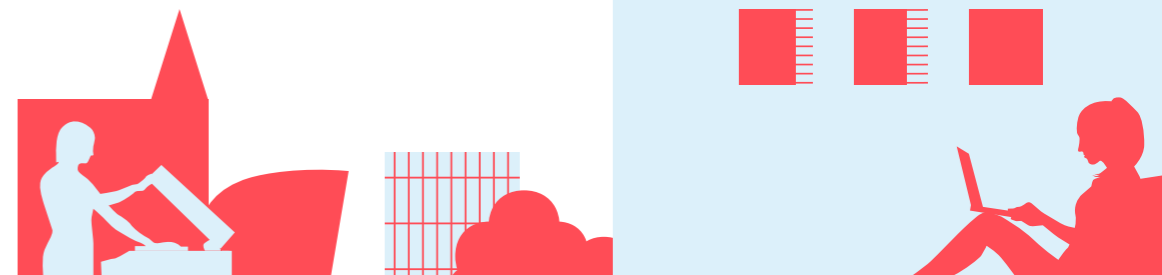
50 000

kotimaista luovan työn tekijää antanut valtuutuksen

45 M€

jaettavaksi luovan työn tekijöille

Mahdollistamme tekijänoikeuden suojaamien julkaisujen ja teosten sekä tv-sisältöjen vaivattoman ja vastuullisen käytön oppilaitoksissa, yrityksissä ja julkishallinnossa.

YLLÄTTÄVÄN HYVITYSPÄÄTÖKSEN VUOSI

Monin tavoin hyvän vuoden aikana ylimääräistä työtä teetti hallituksen yllättävä päätös leikata yksityisen kopioinnin hyvitystä. Tekijöiden yhteisrintama sai pyörrettyä päätöksen.

Kopiostolle vuosi 2018 oli monessa suhteessa hyvä. Saavutimme asetetut taloudelliset sekä toiminnalliset tavoitteet.

2018 oli myös juhluvuosi Kopiostolle – organisaation 40:tä vuotta juhlittiin syyskuussa. Vuosikymmenet ovat osoittaneet, miten tärkeää tekijänoikeuksien yhteishallinnointi on ja miten järjestelmämme pystyy uusiutumaan toimintaympäristön mukana.

JAKOSUHDEKIISTA ESTEENÄ KEHITYKSELLE

Liikkuvan kuvan merkitys on kasvanut ja korostuu edelleen. Ihmiset käyttävät yhä enemmän audiovisuaalisia materiaaleja eri laitteilla mitä erilaisimmissa ympäristöissä. Meidän on kehitettävä lupatuotteitamme tämän muutoksen mukana. Esimerkiksi televisio-ohjelmien esittämiseen julkisilla paikoilla ei ole olemassa lupatuotetta samaan tapaan kuin musiikille. Jotta tähän voitaisiin kehittää yhtä lailla tekijöitä kuin tuottajiaakin hyödyttävä lupatuote, tarvittaisiin tekijänoikeusorganisaatioiden yhteistyötä. Se taas näyttäisi olevan jakosuhdekiistan takia tällä hetkellä erittäin vaikeaa.

Meitä huolettua edelleen jatkuva kiista av-tuottajien kanssa verkkotalennuspalvelujen korvausten jakosuhteesta sekä muista yhteishallinnointiin liittyvistä asioista. Jotta pystyisimme palvelemaan markkinoita parhaalla mahdollisella tavalla, meidän pitää löytää näistä asioista yhteinen näkemys.

YHTEISRINTAMA VAKUUTTI PÄÄTTÄJÄT

Vuoden suurimpia haasteita oli hallituksen kevään kehysriihessä tekemä yllättävä päätös yksityisen kopioinnin hyvityksen budjettivarojen leikkaamisesta, ensin kahdella miljoonalla eurolla kaudelle 2019 ja neljällä miljoonalla kaudelle 2020.

Kaikki tekijänoikeusalan toimijat yhdistivät voimansa ja saivat vakuutettua päättäjät – ainakin tilapäisesti – hyvityksen tärkeydestä. Eduskunta myönsi joulukuussa budjetin kohdentamattomista varoista, eli niin kutsutuista joululahjarahoistaan lisämäärärahan, jonka ansiosta hyvitys pysyy entisellä tasollaan 11 miljoonassa eurossa vuonna 2019.

Yksi tulevan vaalikauden tavoitteistamme onkin, että hallitusohjelmaan saadaan maininta hyvitysjärjestelmästä ja että kirjaus johtaisi järjestelmän päivittämiseen.

Aihe on tärkeä koko luovalle alalle, sillä hyvitysmaksuvaroja käytetään paitsi suorina korvauksina tekijöille myös kansalliseen av-alan edistämiseen sekä luovien alojen kansainvälistymiseen.

TEKIJÄNOIKEUSLAKI KAIKEN PERUSTANA

Vaikuttamistyömme on sikäli suoraviivaista, että toimintamme tukeutuu yksinomaan tekijänoikeuslakiin. Mitä selkeämpi laki ja mitä selvemmin oikeudet ja tarkkarajaisemmin rajoitukset on määriteltä, sitä vakaammalla pohjalla lisensointitoimintamme on. Toivomme vaalikauden aikana lakiin tarkennuksia ja parannuksia, jotta oikeuksien ja rajoitusten tasapaino säilyy.

Uuden tekijänoikeusdirektiivin kansallinen voimaansaattaminen seuraavan kahden vuoden aikana edellyttää meiltä ja jäsenjärjestöiltämme merkittävää työpanosta tukiemme asiantuntemuksellamme lainvalmistelijoita heidän työssään.

Vaikuttamistyössä meille on tärkeää ylläpitää hyviä suhteita moniin suuntiin: jäsen- ja sisarjärjestöihimme, opetus- ja kulttuuriministeriöön sekä poliittisiin päättäjiin ja vaikuttajiin.

Näissä piireissä tekijänoikeuslain tuntemus on usein hyvinkin korkealla tasolla. Meidän on kuitenkin kerrottava ymmärrettävällä tavalla myös laajemmalle joukolle, mitä hyötyä tekijänoikeuksista on koko yhteiskunnalle. Siksi panostamme viestintäämme ja mietimme jatkuvasti keinoja tuoda aihetta ja luovan alan tekijöitä esiin.

KEHITYSSUUNNITELMA KAIKILLE

Jatkamme toimintaympäristömme jatkuvaa seuraamista, jotta pystymme ennakoimaan tulevia muutoksia ja näkemään hyvissä ajoin tarpeita uusille luparatkaisuille.

Vuonna 2018 määrittelimme osaamisen kehittämishankkeesamme Kopioston kriittiset osaamiset ja kävimme kopiostolaisten kanssa läpi jokaisen osaamisen tasot ja tulevat tarpeet. Näiden pohjalta määritimme yhdessä viisi aluetta, joissa kaikkien osaamista parannetaan jatkossa.

Kiitän suuresti osaavaa ja sitoutunutta henkilökuntaamme kuluneesta vuodesta. Meille monille on sydäntä lähellä olla ajamassa luovan työn asiaa – siinä hengessä meidän on hyvä ponnistella tekijänoikeuksien ja luovan alan menestyksen puolesta.

Valtteri Niiranen
toimitusjohtaja

VUOSI 2018 LYHYESTI

40 vuotta luovan työn asialla

Kopiosto perustettiin 1978 huolehtimaan oppilaitosten yleistyvästä teosten valokopioinnista ja siitä maksettavien tekijänoikeuskorvausten tilittämisestä teosten tekijöille ja kustantajille. Vuosikymmenten aikana Kopioston lupatuotteet ja palvelut ovat monipuolistuneet ja uudistuneet huomattavasti toimintaympäristön, käyttäjien ja asiakkaiden tarpeiden muutuksessa. Juhlimme 40-vuotista taivaltamme syyskuun puolivälissä Bio Rexissä yhdessä tekijöiden, virkamiehien, päättäjien, jäsenjärjestöjen ja muiden sidosryhmiemme kanssa.

Uudella ilmeellä eteenpäin

40-vuotisjuhlan kunniaksi uudistimme Kopioston graafisen ilmeen. Uusi ilme otettiin käyttöön verkkosivujemme kokonaisuudistuksen yhteydessä. Uusi logomme pohjaa tekijänoikeusmerkkiin, jota on käännetty 90 astetta, ja näin on tuotu esiin hymy. Logomme kertoo ydinsanomamme: tekijänoikeuksien vaaliminen johtaa tyytyväisiin luovan alan ammattilaisiin ja teosten käyttäjiin.

24 kirjallisuuspalkintoa

Keräämillämme tekijänoikeuskorvauksilla rahoitetaan useita kulttuurialan palkintoja. Kirjallisuuden saralla Kopiostokorvauksilla rahoitetaan peräti 24 palkintoa. Tunnetuimpia niistä ovat Finlandia-palkinnot, mutta listalta löytyvät myös muun muassa Warelius-, Mikael Agricola-, Vuoden tiedekirja- ja Topelius-palkinto sekä Oppikirjailijapalkinnot.

Vuoden 2018 palkittuja oli muun muassa SARVin jakaman Kritiikin Kannukset -palkinnon saanut taiteilijaryhmä **Honkasalo-Niemi-Virtanen**.

KUVA: ERNEST PROTASIEWICZ

Opetuksen digitalisaation tilanne

Opetushallituksen ja opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa järjestämässämme opetusalan seminaarissa keskusteltiin lokakuun lopulla opetuksen digitalisaation tilanteesta. Tilaisuudessa puhuivat muun muassa opetusministeri **Sanni Grahn-Laasonen**, OAJ:n koulutusjohtaja **Heljä Misukka** sekä Opetushallituksen pääjohtaja **Olli-Pekka Heinonen**.

Teosten luvallinen käyttö varhaiskasvatuksessa

Opetushallitus sopi Kopioston ja Audiovisual Producers Finland APFI:n kanssa luvista käyttää tekijänoikeudella suojattuja aineistoja opetuksessa ja varhaiskasvatuksessa vuonna 2019. Luvat kattavat muun muassa aineiston kopioinnin ja tv-ohjelmien esittämisen esi- ja perusopetuksessa, lukiokoulutuksessa ja perustutkintoon johtavassa ammatillisessa koulutuksessa sekä nyt ensimmäistä kertaa myös varhaiskasvatuksessa.

Kulttuuriministeri **Sampo Terho** ja johtaja **Johanna Sipola** Keskuskauppakamarista pohtivat luovan alan tulevaisuuden näkymiä **Rohkea luovuusloikka!** -tilaisuudessa.

KUVA: RAMI NUMMELIN

Selvitys digiaineistojen opetuskäytöstä

Selvitimme yhdessä Opetushallituksen kanssa syksyllä 2018 digitaalisten aineistojen käyttöä opetuksessa: millaisia verkkomateriaaleja käytetään ja miten opettajat jakavat itse tekemiään materiaaleja. Lisäksi selvitimme, millaisia tekijänoikeudellisia ongelmia opettajat kohtaavat, mitä tarpeita opettajilla on tekijänoikeustietämyksen suhteen ja miten palveluitamme voidaan kehittää vastaamaan näitä tarpeita.

Kannustusta luovuusloikkaan

Järjestimme yhdessä Sanaston ja Teoston kanssa keskustelutilaisuuden SuomiAreenan aikaan Porissa. "Rohkea luovuusloikka! – Luovilta aloilta vauhtia kasvuun ja kansainvälisyyteen" -kutsuvierastilaisuudessa etsittiin uusia näkymiä luovan alan tulevaisuuteen. Keskustelussa olivat muun muassa taiteilija **Mari Rantasila**, kirjailija **Antti Tuomainen**, ministeri **Sampo Terho** ja Co-founder & President **Ulla Junell** Kaiken Entertainmentistä.

Tiikeri maailmanensi-illassa Cannesin elokuvajuhlilla

Mikko Myllylahden käsikirjoittama ja ohjaama lyhytelokuva **Tiikeri** sai maailmanensi-iltansa Cannesin elokuvajuhlien La Semaine de la Critique -sarjassa toukokuussa. **Tiikeri** on tuotettu osana AVEKin, Suomen elokuvasäätiön ja Ylen Yhden yön juttu -hanketta.

KUVA: TUOMAS SAULIALA

DIGITALISAATIO MUUTTAA AV-JAKELUA JA OPETUSTA

Yleinen ilmapiiri on tekijänoikeuksille myönteinen, mutta alan sisäinen kilpailu kiristyy edelleen.

Arkielämän verkottuminen tuo sisältöjä uusiin laitteisiin, uusilla tavoilla. Teosten jakelutavat monimutkaistuvat ja samalla hämärtyvät. Painopiste siirtyy yhä vahvemmin tuotteista ja laitteista palveluihin.

Teknologia ja digitalisaatio luovat uusia teosten käyttötarpeita ja -tapoja. Valokopiointi ja skannaus vähenevät jatkuvasti, ja audio-visuaalinen kenttä on muutostilassa. Kopioston on löydettävä roolinsa ja omat tapansa vastata niihin muutoksiin.

AV-JAKELU MURROKSESSA

Audiovisuaalisten sisältöjen tuottamisen ja jakelun arvoketjut monimutkaistuvat, mikä synnyttää uusia tapoja rahoittaa sisältöjä ja maksaa niistä. Puhelinyhtiöinä aiemmin tunnetut yritykset ovat ottamassa sekä tuotantoyhtiöiden että kanavayhtiöiden roolia tuottajina ja julkaisijoina.

Suoratoistopalvelujen esiinmarssista huolimatta perinteinen televisio on edelleen vahvoilla, ja lineaarista eli perinteistä televisiota katsotaan enemmän kuin koskaan.

TEKIJÄNOIKEUDET MYÖTÄTUULESSA

Olosuhteet ovat tekijänoikeuksien kannalta erinomaiset.

Marraskuussa 2018 julkaistun tekijänoikeusbarometrin mukaan tekijänoikeuksiin ja tekijänoikeuskorvauksiin suhtaudutaan selvästi myön-

teisemmin kuin aiemmin. Erityisesti nuorimmat vastaajat, 15–24-vuotiaat suhtautuvat niihin erittäin myönteisesti.

Myös päättäjät ymmärtävät entistä paremmin luovan alan kasvun ja merkityksen koko yhteiskunnalle, ja immateriaalioikeuksien merkitys kasvaa maailmantaloudessa. Luovalla alalla on mahdollisuuksia kasvattaa vientiä merkittävästi.

Toisaalta kilpailu tekijänoikeusalan sisällä on kiristynyt selvästi etenkin av-alalla. Lisäksi asiakkaiden vaatimukset mahdollisuudesta saada kaikki luvat yhdeltä luukulta vahvistuvat.

OPETUS SÄHKÖISTYY HITAASTI

Oppilaitoksissa sähköisten oppimateriaalien käyttö on lisääntynyt, mutta muutos on vielä selvästi kesken. Tällä hetkellä oppilaitoksissa vielä pitkälti digitoidaan olemassa olevia materiaaleja esimerkiksi skannaamalla monisteita PDF-tiedostoiksi. Toimintatapa ei kannata pitkälle, sillä digitalisaation odotetaan uudistavan opetuksen periaatteita. Simulaatiot, pelillistäminen ja virtuaali- tai lisätty todellisuus vauhdittavat koko koulutusjärjestelmän muutosta.

Koulut ja muut oppilaitokset ovat Kopiostolle taloudellisesti niin tärkeitä, että niissä tapahtuviin muutoksiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Kopioston etujen mukaista onkin kehittää uusia keinoja seurata oppimateriaalimarkkinoita entistä tiiviimmin. ●

Mitä tapahtui syntymäpäivänäni?

Helsingin Sanomien Aikakoneessa lehden digitilaajat pääsevät lukemaan vanhoja lehtiä, vaikkapa omalta tai mummon syntymäpäivältä.

Vanhojen lehtien julkaisemisen mahdollistaa Kopioston arkistolupa lehtikustantajille. Helsingin Sanomat on sen ensimmäisiä käyttäjiä. Luvan avulla julkaisijat voivat avata vanhoja arkistojaan lukijoilleen.

Vuonna 2017 avatussa Aikakoneessa on luettavana Helsingin Sanomia vuosilta 1904–1997 ja HS:n edeltäjän Päivälehdessä numeroita vuosilta 1899–1904. Kaikkiaan näköislehtiä on palvelussa 32 000 kappaletta.

Vuosien varrella asiakkaat olivat kyselleet mahdollisuutta päästä lehtiin verkossa.

”Eniten HS Aikakonetta käyttävät historiaa tutkivat. Esimerkiksi sukututkimus on nykyisin

hyvin suosittua, ja arkistosta etsitään tietoa suvun jäsenistä”, kertoo **Vesa Lindqvist**, Sanoman liiketoiminnan kehityspäällikkö.

”Hanke oli todella mielenkiintoinen: tuskin koskaan on tuotu kertarysäyksellä näin valtavaa määrää digitaalista sisältöä julki.”

Jo aiemmin digitoitua materiaalia varten Sanoma kehitti oman sivuston, josta voi hakukoneella etsiä haluamaansa aineistoa tai valita etusivulta päivälleen 25, 50 tai 100 vuotta sitten julkaistun lehden.

”Materiaalia on todella paljon, ja sen seassa on hyvinkin vaihtelevia sopimuskäytäntöjä.

Sopimussisenssimalli mahdollisti sopimukseen pääsemisen Kopioston ja julkaisijoiden välillä.”

Tuskin koskaan on tuotu kertarysäyksellä näin valtavaa määrää digitaalista sisältöä julki.

– Vesa Lindqvist,
Sanoman liiketoiminnan kehityspäällikkö

AV-ALAN VAIKEIN VUOSI

Audiovisuaalisella alalla vuosi 2018 oli tekijänoikeudellisesti haastavin ja vaikein vuosi koskaan.

Kotimaisten televisiokanavien edelleen lähettämistä alkoi oikeudenkäynnin valmistelu tammikuussa. Verkkotallennuspalveluista kerättyjen korvausten jakosuhdetta tuottajien ja tekijöiden välillä ei saatu sovittua vuoden aikana.

EDELLEEN LÄHETTÄMINEN YHÄ RATKAISEMATTANA

Suomeen on vakiintunut poikkeuksellinen käytäntö, jonka mukaan kotimaisten televisiokanavien edelleen lähettämistä ei ole maksettu koskaan korvauksia. Muissa Pohjois- ja EU-maissa edelleen lähettäminen on vanhin ja vakiintunein av-alan kollektiivisen sopimisen alue.

Vaikka EU-komission huomautuksen jälkeen edelleenlähettämiskorvaus palautettiin Suomen tekijänoikeuslakiin vuonna 2015, operaattorit eivät ole halunneet sopia ja maksaa korvausta kotimaisten televisiokanavien edelleen lähettämistä.

Neuvotteluja asiasta on käyty noin neljän vuoden ajan pääsemättä ratkaisuun. Operaattorien mukaan niiden harjoittama televisiokanavien kaapelijakelu ei ole edelleen lähettämistä, jota se Kopioston näkemyksen mukaan on. Kopiosto on vienyt asian oikeuden ratkaistavaksi.

TUOTTAJAT VAATIVAT TEKIJÖILTÄ OIKEUKSIA
Operaattorit ovat nyt siirtäneet vastuutaan tekijänoikeuskorvausten mahdollisesta

maksamisesta lähettäjäyhtiöille ja ne puolestaan tuotantoyhtiöille. Nämä taas vaativat av-alan tekijöiltä itselleen esimerkiksi heidän edelleenlähettämisoikeuksiaan.

Vaatimuksia on perusteltu muun muassa sillä, että ilman Kopioston hallinnoimien oikeuksien siirtoa tuotantoyhtiöille tuotantoa ei voitaisi jaella, tallentaa verkkoon tai käyttää julkisesti. Tämä ei pidä paikkaansa. Kopiosto on aina valmis sopimaan hallinnoimiensa kollektiivioikeuksien käytöstä.

Kopioston hallinnoimat oikeudet liittyvät teosten jälkikäyttöön, kun teokset on jo esitetty televisiossa. Jälkikäytöstä sopiminen on kollektiivisen sopimisen aluetta, joka on erillään teosten ensikäytöstä ja siihen liittyvistä oikeuksista. Niistä tuotantoyhtiöt sopivat käyttäjien kanssa suoraan.

Kollektiivista sopimista tarvitaan käytännön syistä. Esimerkiksi luokalleen tv-ohjelmia näyttävä opettaja ei voi hankkia erikseen lupia jokaisen teoksen osalta kaikilta niiden tekijöiltä ja tuottajilta.

Kollektiivista teosten jälkikäyttöä varten laisassa on useimmiten määritetty sopimuslisenssi. Kun Kopioston kaltainen, koko alaa edustava organisaatio myöntää luvan vaikkapa operaattorille, se on täysin kattava.

Kollektiivisen sopimisen alueella tuottajilla on omat lupansa av-tuottajien edunvalvojan APFI:n kautta.

Lisääntyvä ymmärrys eri käyttöalueiden rooleista ja niiden käytännöistä auttaa jännitteiden purkamisessa.

Kopiosto sopii kollektiivisesti av-teosten käytöstä

VÄLIMIES RATKAISEE JAKOSUHTEN

Toinen alaa pitkään hiertänyt aihe on kiista verkkotallennuspalvelujen kotimaisten tuotantojen kerryttämien tekijänoikeuskorvausten jakamisesta.

Vuonna 2015 voimaan tulleen verkkotallennuspalvelujen lisensointiratkaisun perusteella tekijänoikeuskorvauksia kerätään nykyisin noin 15 miljoonaa euroa vuodessa. Näistä on maksettu korvauksia musiikin oikeudenhaltijoille ja amerikkalaisille tuotantoyhtiöille, mutta kotimaisille tekijöille ja tuottajille ei vielä kertaakaan.

Neuvotteluissa ei ole päästy sovittelijankaan avustuksella yhteisymmärryksen korvausten jakosuhteesta tuottajien ja tekijöiden kesken. Nyt asia on välimieskäsittelyssä, josta toivotaan pikaista ratkaisua tilanteeseen.

JÄNNITTEITÄ PURKAMALLA UUTTA KEHITTÄMÄÄN

Verkkotallennuspalvelujen lisensointiratkaisu ja sen perusteella kerättävät korvaukset olivat suurin uusi avaus tekijänoikeusalaan vuosikymmeniin. Kotimaisten ohjelmien edelleen lähettämistä sekä julkisessa esittämisessä on kuitenkin vielä paljon hyödyntämätöntä potentiaalia.

Kopiosto työskentelee alan jännitteiden ratkaisemiseksi, jotta uusilla alueilla päästäisiin eteenpäin yhteistyössä tuottajien kanssa.

Kopiostossa uskotaan, että lisääntyvä ymmärrys eri käyttöalueiden rooleista ja niiden käytännöistä auttaa jännitteiden purkamisessa. Jälkikäyttömarkkinat eivät toimi ilman kollektiivijärjestelmää, eivätkä ensikäyttömarkkinat hyödy jälkikäytön hankaloitumisesta. ●

YKSITYISEN KOPIOINNIN HYVITYS TUKEE LUOVAA TYÖTÄ

0,04 € korvausta / kopioitu video- tai musiikkiedosto

Yksityisen kopioinnin hyvitykseen
11 M€
valtion budjetista*

5,1 M€

av-teosten tallentamiseen liittyvistä hyvityksistä jaetaan Kopioston ja AVEKin kautta

Kopiosto

2,8 M€
korvauksia suoraan tekijöille

2,3 M€
tukena av-kulttuurin edistämiseen

TÄRKEÄ LISÄ LUOVAN TYÖN TEKIJÄN TULOIHIN, JOTKA MUODOSTUVAT PIENISTÄ PUROISTA

6 500

kotimaista luovan työn tekijää ja esittäjää saa vuosittain Kopiostolta tilityksiä yksityisen kopioinnin hyvityksestä.

Taneli Mäkelä

Virpi Suutari

Jenni Pääskysaari

Selma Vihunen

140

elokuvahanketta ja mediataideteosta saa vuosittain AVEKilta tukea yksityisen kopioinnin hyvityksestä.

Esimerkiksi 2018 Cannesissa kilpaillut Mikko Myllylahden lyhytelokuva *Tiikeri* ja Virpi Suutarin dokumenttielokuva *Yrittäjä* sekä Milja Viidan mediataideteos *Eläinsilta U-3033* ovat saaneet AVEKilta tukea.

TUKEA UUDEN KULTTUURIN ELINVOIMAISUUDELLE JA LUOVIA ALOJEN KANSAINVÄLISTYMISELLE

*Kopioston lisäksi yksityisen kopioinnin hyvitystä jakavat myös mm. Teosto ja Gramex.

JOKAINEN TEOS ON JONKUN TEKEMÄ

Yksityisen kopioinnin hyvitys on lakiin perustuva korvaus siitä, että jokainen kansalainen saa kopioida laillisia teoksia omaan käyttöönsä. Esimerkiksi suosikkisarjan tallentaminen digiboksille on yksityistä kopiointia.

Varat yksityisen kopioinnin hyvitykseen tulevat valtion budjetista (11 milj. euroa vuonna 2018).

Hyvityksiä maksetaan Kopiostosta suorina korvauksina tekijöille sekä AVEKin kautta alan edistämiseen osoitettuna yhteisinä varoina.

Korvauksen määrä on noin 4 senttiä/kopiointikerta. Se jaetaan kaikkien teoksesta tekijänoikeuksia saavien tekijöiden kesken. Esimerkiksi yhdestä elokuvateoksesta korvauksia saa noin 10–15 tekijää.

Yksityisen kopioinnin korvauksen reaalin tasoa on romahtanut vuosien varrella. Suomessa korvaus on pieni myös kansainvälisesti vertailtuna.

Hyvitysmaksujärjestelmän kehittäminen on tärkeää kotimaisen av-alan menestyksen edistämiseksi.

Luvut perustuvat vuoden 2018 tietoihin.

HENKILÖKUVAT: RIITTA SUPPERI

LUPARATKAISUJA OIKEAAN TARPEESEEN

Asiakkaiden kuuleminen auttaa meitä kehittämään uusia, juuri tarpeeseen tulevia lisensointiratkaisuja. Varhaiskasvatukselle kehitetty lupa on tästä hyvä esimerkki.

Tuotteiden ja palvelujen kehittämisessä haasteenamme on monella alueella edelleen teknologian muutos. Perinteinen valokopiointi ja tietojen jakaminen paperilla vähenee, ja tilalle tulee digitaalisia käyttötapoja. Audiovisuaalisten aineistojen käyttö kasvaa.

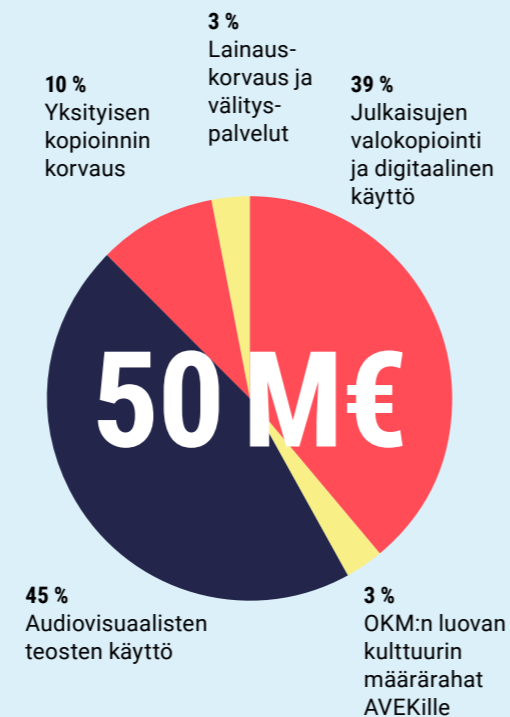
Tiedon tarve kasvaa koko ajan. Lupiimme pitää siksi olla sellaisia, että ne palvelevat yritysten ja oppilaitosten tarpeita mahdollisimman hyvin.

Tämän vuoksi teemme käyttötarveselvityksiä, jotta saamme asiakkailtamme tietoa tarpeista ja ongelmista kehitystyömme pohjaksi.

LUPARATKAISU VARHAISKASVATUKSEEN

Vuoden 2018 kohokohta oli varhaiskasvatukseen neuvoteltu keskitetty luparatkaisu, joka kattaa sekä julkaisut että audiovisuaaliset aineistot. Sen ansiosta päiväkodeissa voidaan esimerkiksi näyttää lapsille Yle Areenasta kotimaisia ohjelmia luvallisesti. Lupa tuli voimaan vuoden 2019 alusta.

Tuottojen jakauma 2018

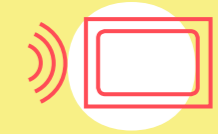
Kopioston lupatuotteet

Julkaisujen ja teosten kopiointi opetuksessa, yrityksissä ja julkishallinnossa

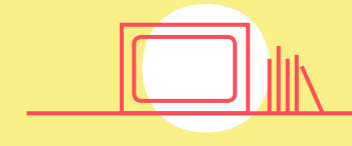
Tv-ohjelmien verkkotallennuspalvelut

Tv-kanavien edelleen lähettäminen

Tv-ohjelmien käyttö opetuksessa

Tv- ja radio-ohjelmatalenttien kirjasto- ja laituskäyttö

Vanhojen lehtiaineistojen käyttö

Avaus on lasten yhdenvertaisen kohtelun takia merkittävä Opetushallitukselle ja koko maalle. Jatkossa kaikkien lasten varhaiskasvatuksessa voidaan käyttää samoja välineitä. Näin lupa tukee Opetushallituksen muita panostuksia varhaiskasvatukseen.

LAAJEMPIA LUPIA

Yrityksille tarjottavaa julkaisujen kopiointilupaa uudistettiin niin, että se on nyt niin laaja kuin se Kopioston valtuuksien mukaan on mahdollista.

Samalla luvan tilaamista helpotettiin. Nyt korvaus voidaan jyvittää tehdyn tutkimuksen pohjalta henkilöstömäärän mukaan, eli tilaajan ei tarvitse enää ilmoittaa kopiomäärää.

Julkishallinnon lupa saatiin vuoden aikana neuvoteltua aiempaa laajemmaksi. Kopioinnin, verkosta tulostamisen ja skannaamisen lisäksi lupaan sisältyy nyt myös verkosta kopioiminen.

VERKKOSIVUJEN TEKIJÄNOIKEUSMERKINNÄT

Yksi haaste palvelu- ja tuotekentässämme on se, että Kopioston myöntämien lupien lisäksi markkinoille on tullut vaihtoehtoisia tapoja myöntää lupa aineiston käytölle. Esimerkiksi Creative Commons -lisensoituja materiaaleja voi käyttää lisenssimerkintöjen mukaisesti.

Verkkomateriaalien käyttöehtoja on usein hankala löytää, ja siksi aloitimme syksyllä hankkeen, jonka tavoitteena on luoda helppokäyttöinen kuvake verkkosivujen ylläpitäjien ja käyttäjien avuksi. Tarkoitus olisi, että verkkosivuille liitettyllä kuvakkeella voisi selkeästi ilmaista, saako esimerkiksi aineistoa käyttää vapaasti, opetukseen tai Kopioston luvalla. ●

LUKUKLAANI LOI LUKUINTOA

Rahaa kirjastojen kehitykseen ja uusia kirjoja – Lukuklaani tarjosi käytännön lääkkeitä koululaisten lukuinnon lisäämiseen.

Huoli lasten lukutaidosta toi Suomen Kulttuurirahaston ja Kopioston yhteen. Yhteinen Lukuklaani-hankeemme tarjosi konkreettista apua kouluille kahdella miljoonalla eurolla 2017–2018.

PISA-tutkimuksen mukaan lasten lukutaito laski 2000–2012 Suomessa jyrkemmin kuin missään muussa OECD-maassa ja tyttöjen ja poikien lukutaidon välille kasvoi selvä kuilu. Siksi hankkeen kohderyhmäksi otettiin Suomen ala-asteet ja yhtenäiskoulut sekä erityisesti 3.–4.-luokkalaiset ja pojat.

Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa syksyllä 2017 koulut saivat miettiä, miten kehittäisivät koulukirjastojaan. 445 koulua toimitti Lukuklaanille suunnitelmansa koulukirjaston kehittämisestä. Koulukirjastoyhdistyksen jäsenistä koostuva raati valikoi hakijoista

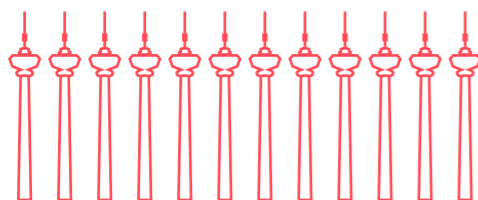
282 koulua, joille jaettiin keväällä 2018 yhteensä yli 600 000 euroa.

Palkintorahoilla mahdollistettiin päivitetty koulukirjastotilat 85 000 oppilaalle. Rahoista noin puolet meni uusiin kirjoihin, eli voittajakoulut saivat 22 000 uutta kirjaa.

Toisessa vaiheessa, syksyllä 2018 kaikille Suomen alakouluille jaettiin 50 kirjan paketti, jonka sisältö oli valittu lukijoiden äidinkielen mukaan. Kirjalahjoitusten arvo oli noin miljoona euroa.

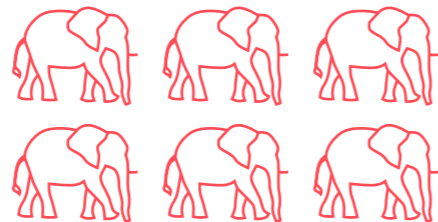
Ensimmäisessä vaiheessa varoja saaneet koulut ovat raportoineet lasten lukuinnon kasvaneen, kun saatavilla on uusia ja kiinnostavia kirjoja. Etenkin poikia lukemaan innostavien lukupiirien määrä on lahjoituksen jälkeen kasvanut selvästi. ●

Lukuklaanin kirjalahja alakouluille

12 Näsinneulaa

Kirjojen korkeus pinottuna

6 afrikannorsua

Kirjapakettien paino

CA
SE

Kulkureille kirjoja

Etäkoulu Kulkuri tuli Lukuklaanin koulukirjastokilpailussa toiseksi ja voitti e-kirjasto-ideallaan 15 000 euroa.

Kulkuri on ulkomailla asuvan oppilaan etäkoulu, jossa lapsi oppii suomen kieltä ja tarvittaessa kaikkia peruskoulun aineita suomeksi. Muualla asuvien äidinkielen taidon ja suomalaisen kulttuurin tukeminen on koulun päätarkoitus.

”Kun törmäsimme somessa Lukuklaanin kilpailuun, ryhdyimme oppilaiden, vanhempien ja opettajien kesken ideoimaan opetuksen tueksi e-kirjastoa”, kertoo koulunjohtaja **Tuija Tammela**.

Unelmien e-kirjasto aukesi marraskuussa 2018. Koulun oppilaat voivat lainata sieltä kirjoja, mutta kirjastossa on myös vinkkejä hyvistä kirjoista, kirjailijavierailuja, lasten ja nuorten omia kirja-arvosteluja ja paljon muuta kirjoihin ja kirjastoihin liittyvää. Kaiken tavoitteena on herättää lasten lukuinto.

Lukuklaanin varoilla kirjastoon saatiin e-kirjalisenssit kahdeksi vuodeksi. Rahoilla toteutettiin myös vinkkivideoita sekä yhteys verkkokoulusta suoraan kirjastoon.

”E-kirjasto on ollut meille valtava muutos. Aiemmin lukemistehtävät ovat olleet sen varassa, mitä kirjoja on ollut saatavilla. Nyt oppilaat voivat lukea saman kirjan, tehdä siitä tehtäviä ja jakaa kokemuksiin keskenään. Myös lukuinto lisääntyy, kun mieleisiä kirjoja on saatavilla helposti.”

**Lukuinto lisääntyy,
kun mieleisiä kirjoja
on saatavilla helposti.**

– Tuija Tammela,
Etäkoulu Kulkurin koulunjohtaja

KORVAUS TEHDYSTÄ TYÖSTÄ

Tehtävämme on varmistaa, että oikeudenomistajat saavat korvauksen teostensa käytöstä. Vuonna 2018 jaoimme tekijänoikeuskorvauksia teosten tekijöille, esiintyville taiteilijoille ja kustantajille yhteensä 34 miljoonaa euroa.

Valokopioinnin ja digitaalisen käytön korvaukset maksetaan kotimaisia tekijöitä ja kustantajia edustaville jäsenjärjestöillemme sekä vastavuoroisuussopimusten kautta ulkomaisille sisarjärjestöillemme. Järjestöt jakavat meiltä saamansa korvaukset edelleen jäsenilleen apurahoina, suorina korvauksina tai järjestävät muutoin luovan työn tekijöitä ja kustantajia hyödyttäviä palveluja. Jäsenjärjestöt rahoittavat kopiointikorvauksilla myös monia luovan alan palkintoja.

Audiovisuaalisten teosten korvauksia maksamme henkilökohtaisina tilityksinä sekä oikeudenomistajia edustaville järjestöille kotimaassa ja ulkomailla. Lisäksi tilitämme yksityisen kopioinnin hyvitystä av-tekijöille ja lainauskorvausta kuvantekijöille.

AVEKIN TUKI KOTIMAISALLE AV-KULTTUURILLE
Kopioston yhteydessä toimiva Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus AVEK jakoi vuonna 2018 kotimaiselle av-kulttuurille hieman alle 4 miljoonaa euroa. AVEKin varat ovat pääasiassa peräisin yksityisen kopioinnin hyvityksistä. Lisäksi AVEK myöntää luovan alan tukia opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämistä DigiDemo-, CreaDemo- ja StepDemo-määrärahoista. ●

Maksetut korvaukset oikeudenomistajille ja tuet av-kulttuurille 2018

- 14,6 miljoonaa euroa kopiointikorvauksia tekijöille ja kustantajille
- 1,6 miljoonaa euroa kopiointikorvauksia ulkomaalaisille vastavuoroisuuskumppaneille
- 13,3 miljoonaa euroa korvauksia av-teosten tekijöille, esittäjille, tuottajille ja lähettäjäyhtiöille (sis. yksityisen kopioinnin korvaus)
- 0,9 miljoonaa euroa lainauskorvauksia kuvantekijöille
- 3,8 miljoonaa euroa tukea kotimaiselle av-kulttuurille (AVEK)

**Tietty rauha siitä tulee,
kun tietää jonkun
pitävän huolta minunkin
oikeuksistani.**

– Taneli Mäkelä,
freelancenäyttelijä

Sekatyömies saa tulonsa monista lähteistä

Taneli Mäkelä on tehnyt töitä freelancenäyttelijänä koko uransa, vuodesta 1985 lähtien. Taiteen sekatyömiehenä olemisessa on omat hyvät ja huonot puolensa.

”Olen saanut tehdä monenlaisia töitä, mikä on rikkaus. Freelancerin elämä pitää myös sopivan nöyränä töiden edessä. Toisella puolella on se pieni huoli huomisesta koko ajan niskassa”, Taneli summaa.

Hän näyttelee teatterissa, elokuvissa sekä tv- ja radiotuotannoissa ja tekee mainosspiikkejä. Sen lisäksi hän on ohjannut, kirjoittanut ja vähän laulanutkin.

Tulot kertyvät siis monista lähteistä ja vaihtelevat vuosittain. Teatterissa näyttelemine on pääasiassa palkkatyötä, elokuvista ja tv-töistä

tulee myös tekijänoikeuskorvauksia, jotka merkitsevät jatkuvaa tulovirtaa vaihtelevassa työnkuvassa.

Parhaimmillaan korvausten osuus Tanelin vuoden tuloista on ollut toistakymmentä prosenttia, vähimmilläänkin joitakin prosentteja. ”Vuoden tienesteistä ei tiedä etukäteen, mistä osasista ne koostuvat. Tekijänoikeuskorvaukset vaihtelevat esimerkiksi uusintojen mukaan todella paljon. Niiden osuus on kuitenkin merkittävä.”

Kopiosto on Tanelille tärkeä paitsi rahojen tilittäjänä myös tekijänoikeuksien valvojana.

”Tietty rauha siitä tulee, kun tietää jonkun pitävän huolta minunkin oikeuksistani”, Taneli toteaa.

JOUSTAVASTI TUKEA AV-ILMAISUUN

Vuodelta 2017 osin siirtyneiden hyvitysten takia AVEK pystyi jakamaan tukea av-teoksille neljän miljoonan euron verran.

Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskusten AVEKin tukipolitiikkaan sopii erityisen hyvin av-valtavirran ulkopuolelle jäävien osa-alueiden, kuten lyhytelokuvien, dokumenttelokuvien ja mediataiteen, tukeminen.

Vahvuutemme on joustavuutemme: jaamme tukea meille tulleiden hakemusten mukaan, eli tekijät itse päättävät, mihin rahat ohjautuvat. Perinteinen genreajattelu on muuttumassa varsinkin lyhytelokuvissa, ja joustava ilmaisu tarvitsee joustavaa tukea. AVEK on esimerkiksi mediataiteen tärkein tukija Suomessa.

POIKKEUKSELLISEN PALJON TUKEA

Vuonna 2018 AVEKilla oli epätavallisen paljon varoja jaettavaksi audiovisuaalisen kulttuurin tukemiseen.

Tämä johtui toimikautemme muuttumisesta kalenterivuodeksi ensimmäistä kertaa vuonna 2018. Vuoden 2017 yksityisen kopioinnin hyvityksistä siirtyi noin 1,5 miljoonaa euroa vuodelle 2018, minkä lisäksi käytettävissä oli vuoden 2018 hyvitys.

Vuoden aikana jaoimme tukea hieman alle 4 miljoonaa euroa eli viidenneksen enemmän kuin edellisellä kaudella. Yksityisen kopioinnin hyvityksen osuus tästä oli noin 2,8 miljoonaa, ja loput 1,2 miljoonaa tulivat luovan kulttuurin määrärahoista.

Hakemuksista noin puolet hyväksyttiin kuten aiempinakin vuosina. Vuonna 2018 AVEKiin tuli hakemuksia kaikkiaan 1 062, joista hyväksyttiin 475.

JATKOA VALTIONAVUSTUKSILLE?

Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämistä valtionavustuksista CreaDemolla tuetaan tuote- ja palveluinnovaatioita, DigiDemolla uusien kerronnan muotojen kehittämistä.

Nuorten osallistamista edistävä kaksivuotinen StepDemo-kokeilu päättyi vuoden aikana. Vaikka tukea jaettiin siinä vain 150 000 euroa, hanke osoittautui hyödylliseksi. Sen jatko-mahdollisuuksia kannattaakin pohtia.

Kolmevuotisessa Mediarata-hankkeessa on jaettu tukia nyt kaksi kertaa. Toivottavasti siitä muodostuu Demo-tukien kaltainen jatkuva tukimuoto. Mediataiteen tuotantorakenteiden vahvistamiseen tarkoitettun tuen tulevaisuus riippuu pitkälti tulevan hallituksen linjauksista.

JUHLINTA JATKUI

Vuonna 2018 jatkoimme edellisvuonna vietetyn 30-vuotisjuhlan viettämistä vielä keväällä Tampereen elokuvajuhlilla. Siellä oli kaksi esityssarjaa AVEKin tukemista tuotannoista sekä keskustelutilaisuuksia, joissa muun muassa visioitiin AVEKin tulevaisuutta ja olemusta 30 vuotta eteenpäin.

Kopioinnin 40-vuotisjuhlassa kuvataiteilija Saara Ekström sai vuosittain jaettavan AVEK-palkinnon, jonka arvo on 15 000 euroa. Palkintoraadin mukaan Ekström on taitavasti siirtänyt valokuviansa ja tilateostensa vahvuudet mediataiteeseen. ●

CA SE Aikaa tutkimassa

AVEK-palkinnolla palkittu taiteilija **Saara Ekström** keskittyy teoksissaan hajoamiseen ja näkymättömissä olevaan maailmaan, historiaan ja aikaan.

”Katoavaisuuden teemat ovat taiteen peruskuvastoa. Möyhän siis samaa kompostia kuin muut, mutta omalla tavallani”, Saara toteaa.

Viime vuosina liikkuva kuva on kiinnostanut taiteilijaa yhä enemmän. Se tarjoaa monenlaisia keinoja tutkia ja tallentaa ajan rapauttavia ja ravitsevia ominaisuuksia.

”Herään usein dokumentoinnin akuuttiin tarpeeseen. Esimerkiksi Olympiastadionin rakenteisiin kiinnittyneet menneisyyden jäljet ja Turun lääninvankilan ympäristö täytyi kuvata ennen niiden muuttumista tai katoamista.

Ne kertovat yhteiskunnastamme ja historia-sta, jonka unohtamista vastaan voi kamppailla myös näin.”

Suomalainen mediataide voi Saaran mukaan hyvin. Alalla on kiinnostavia taiteilijoita, jotka tekevät monimuotoisia ja puhuttelevia teoksia.

Media- sekä muulle taiteelle myönnettävää rahoitusta pitäisi kuitenkin olla enemmän.

AVEKin valttina joustavuus

Juha Samolalla ovat edessä eläkepäivät 30 AVEK-vuoden jälkeen. Av-ala on kehittynyt sinä aikana paljon tekniikan mukana.

Videotekniikan esiinmarssi johti kasettimaksujärjestelmän perustamiseen. Silloinen hallitus teki viisaan päätöksen käyttää kootut varat kulttuuripoliittisesti musiikin ja av-teosten tekijöiden yhteisiin hankkeisiin.

Pian AVEKin perustamisen jälkeen tuettavien teosten joukkoon, lyhyt- ja dokumenttelokuvien rinnalle otettiin myös mediataide, jonka suurin tukija AVEK on.

AVEKin tuen jäljet näkyivät myös dokumenttelokuvan nousussa 1990-luvulla. AVEK tuli uudeksi rahoittajaksi elokuväsäätöön rinnalle,

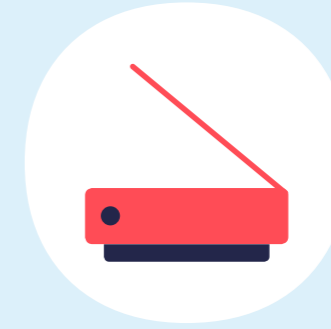
Tuki vaikuttaa taiteilijoiden toimeentulon lisäksi siihen, millaisia teoksia tekijöiden on mahdollista toteuttaa.

”Kun säästötoimenpiteitä tehdään, kulttuuri on ensimmäisten karsintakohteiden joukossa. Siksikin on tärkeää, että meillä on Kopioinnin kaltaisia organisaatioita huolehtimassa taiteilijoiden oikeuksien toteutumisesta.”

KUVAT TEOKSESTA
BODY ALL EYES,
SAARA EKSTRÖM,
2018

TUTKIMUS OHJAA RAHAVIRTOJA

Tutkimukset vaikuttavat keskeisesti lupiemme hintoihin ja tekijöille ja kustantajille maksettavien korvausten määrittämiseen. Siksi tutkimisen jatkuva kehittäminen on olennaista.

Tutkimus on ainoa keino saada tietoa lehtien ja kirjojen kopiointimääristä ja kopioiden käyttötavoista. Myös audiovisuaalisten teosten kopiointin tutkimisen merkitys on kasvussa, sillä käytön pirstaloituessa eri kanaviin ja uudelleenkäyttämömahdollisuuksien laajentuessa teosten käytöstä on entistä haastavampaa saada tietoa.

Tarvitsemme tietoa kopiointin määrästä ja käytöstä lupien hinnoittelun perusteeksi. Samoin tekijöille jaettavat korvaukset määrittyvät tutkimustulosten perusteella.

Tutkimuksilla seurataan myös tekijänoikeuspoliittista ympäristöä. Tutkimme esimerkiksi, miten opettajat näkevät tekijänoikeudet, ovatko Kopioston luvat tuttuja tai miten yliopistojen tutkijat tarvitsevat aineistoja työssään.

Näillä tiedoilla on vaikutusta siihen, millaisia luparatkaisuja kehitämme mahdollistaaksemme teosten sujuvan käytön asiakkaillemme.

KOULUISSA KOPIOIDAAN EDELLEEN

Vuoden 2018 tärkeimpiä tutkimuksia oli yhdessä Opetushallituksen kanssa tehty selvitys painettujen julkaisujen ja internet-aineiston kopiointista, jakamisesta ja esittämisestä peruskouluissa ja lukioissa.

Selvityksen tulosten mukaan valokopiointin määrä on viime vuosina pysynyt entisellään, ja kopioituja aineistoja jaetaan edelleen oppilaille eniten paperilla.

Sen sijaan tulostaminen netistä ja etenkin digitoitujen eli skannattujen julkaisujen käyttö on kasvanut selvästi.

Skannaamisen nousu selittyy osin sillä, että uusin selvitys huomioi entistä paremmin opettajien jo aiemmin skannaaman aineiston uudelleenkäytön. Selvityksen mukaan tällaisen arkistoaineiston osuus kaikesta skannaamalla tehtyjen kopioiden käytöstä on yli puolet.

KEINOT KEHITTYVÄT

Aiemmin skannattujen aineistojen uudelleenkäytön mittaaminen on hyvä esimerkki siitä, miten tutkimustoiminnan pitää kehittyä jatkuvasti. Toimintaympäristö muuttuu, ja meidän on pystyttävä selvittämään aineistojen uudet käyttötavat.

Meidän tulee kehittää tutkimusmenetelmiämme edelleen, koska joudumme kilpailemaan vastaajien ajasta myös monien muiden kyselytutkimuksia tekevien tahojen kanssa. Meidän pitää saada vastaajilta tietoa mahdollisimman kattavasti rasittamatta heitä liikaa.

Tutkimme, miten opettajat näkevät tekijänoikeudet, ovatko Kopioston luvat tuttuja tai miten yliopistojen tutkijat tarvitsevat aineistoja työssään.

Muutokset menetelmässä voivat olla pieniä, mutta käytännössä merkittäviä. Olemme esimerkiksi jakaneet kyselylomakkeiston kahteen osaan vastaajan kuormituksen pienentämiseksi.

Testasimme keväällä 2018 myös QR-koodin käyttöä vastausten raportoinnissa. Kopiointin sisältötietoja selvittäessä vastaajat saivat valita, käyttivätkö QR-koodia älypuhelimellaan vai paperilomaketta. Ainakin tällä kertaa paperilomake oli selvästi vastaajien suosima tapa kertoa kopiointistaan.

Tehostaaksemme toimintaamme olemme rakentaneet mallin, jolla pystymme hyödyntämään myös vanhempia tutkimustuloksia korvaustenjaossa.

Vuonna 2019 tutkimme kopioitujen aineistojen käyttöä yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Kokemuksemme mukaan digitaalisten kopioiden käyttö on korkeakouluissa yleisempää kuin missään muualla. Myös peruskoulujen ja lukioiden tutkimusta jatketaan – tavoitteena on saada korvausten jaon tueksi lisää tietoa kopioiden sisällöistä. ●

KOPIRAITILASSA OPITAAN TEKIJÄN- OIKEUKSIA

Tekijänoikeuksia voidaan opettaa hauskesti peleillä. Kaikille kouluasteille tarkoitettu koulu on kasvanut ripeästi.

Vuoden 2014 opetussuunnitelmaan tuli mukaan tekijänoikeuksien opettaminen. Kopioston selvitysten mukaan opettajat eivät kuitenkaan mielestään tunteneet tekijänoikeuksia riittävästi.

"Halusimme tehdä jotain uutta, kenties jotain pelillistä. Näin syntyi Kopiraittilan koulu", lisensiointipäällikkö **Kirsi Salmela** kertoo.

Peruskoululaiset käyvät tekijänoikeusaihetta läpi opettajan kanssa ja pääsevät sen jälkeen pelaamaan sivustolle omin neuvoin. Sivuilta löytyy myös työkaluja ja vinkkejä, joiden avulla tekijänoikeuksia voidaan opettaa osana mitä tahansa projektityötä.

Lukiolaiset, ammattikoululaiset sekä korkeakoulujen opiskelijat voivat opiskella aihetta itsenäisesti. Tehtävät hyväksytyksi suorittaneet voivat hakea Tekijänoikeustaituri- tai Tekijänoikeusekspertti-osaamismerkkin.

Kopiraittilan koulu avautui ensin peruskoululaisille syksyllä 2016. Vuoden 2017 alussa

mukaan tulivat lukiot, ammatillinen koulutus sekä opettajankoulutus, ja tammikuussa 2019 avautui korkeakouluopiskelijoiden osio.

Vuosien varrella tehty markkinointi varsinkin opetusalan tapahtumissa näkyy käyttäjämäärien kasvussa. Vuonna 2017 käyttäjiä oli koulupäivinä noin 300, alkuvuodesta 2019 määrä on noussut 600:aan.

"Oppilailta olemme saaneet palautetta, että on kivaa oppia pelaamalla. Eniten saamme kiitoksia Kopiraittilan värikyydestä ja iloisuudesta. Oppilaiden mielestä pelejä saisi olla enemmänkin", Salmela toteaa.

Kopiraittila on niin onnistunut konsepti, että Kopiraittilan koulun ruotsalainen versio Upphovsrättskolan avattiin Ruotsissa maaliskuussa 2019. ●

ORGANISAATIO JA JÄSENJÄRJESTÖT

Organisaatio

Jäsenjärjestöt

Jäsenpohjassamme ei tapahtunut muutoksia vuoden aikana. Edustamme 45 jäsenjärjestöme kautta yli 50 000:ta suomalaista oikeudenomistajaa. Lisäksi edustamme ulkomaisten sisärjestöjemme kanssa tehtyjen vasta-vuoroisuussopimusten nojalla myös ulkomaisia luovan alan toimijoita.

www.kopiosto.fi/jarjestot

Hallitus 2018

Hallituksen puheenjohtaja **Heikki Jokinen**, vapaa toimittaja, Sarjakuvantekijät ry
Karola Baran, toiminnanjohtaja, Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto ry
Anna-Liisa Haavikko, toimittaja, Radio- ja televisio toimittajien liitto ry
Mikko Hoikka, liittojohtaja, Aikakauslehtien liitto ry
Elina Kuusikko, toiminnanjohtaja, Suomen Näyttelijäliitto ry
Sakari Laiho, johtaja, Suomen Kustannusyhdistys ry
Tommi Nilsson, toiminnanjohtaja, Kuvasto ry
Suvi Oinonen, toiminnanjohtaja, Suomen Kirjailijaliitto ry
Jukka-Pekka Pietiäinen, toiminnanjohtaja, Suomen tietokirjailijat ry
Pekka Sipilä, toiminnanjohtaja, Suomen Musiikkikustantajat ry
Ahti Vänttinen, puheenjohtaja, Suomen Musiikkojen Liitto ry

Johtoryhmä

Valtteri Niiranen, toimitusjohtaja
Sari Ahonen, johtaja, oikeudenomistajapalvelut
Maria Bregenhøj, viestintäpäällikkö
Juha Jukkara, johtaja, asiakasosasto
Pirjo Tuunanen, hallintojohtaja
Petri Kauste, talousjohtaja, 6.8.2018 alkaen
Arto Tamminen, johtaja
Jukka-Pekka Timonen, varatoimitusjohtaja, laki- ja tutkimuspalvelut
Juha Samola, pääsihteeri, AVEK
Ulla Simonen, johtaja, AVEK, 1.3.2019 lähtien

KORVAUSTUOTOT YLI 50 MILJOONAA EUROA

Vuonna 2018 korvaustuotot ylittivät ensimmäisen kerran Kopioston historiassa 50 miljoonaa euroa. Tuotot kasvoivat edellisvuodesta 1,6 prosenttia.

Sijoitamme korvaustuotot hallituksemme hyväksymän sijoituspolitiikan mukaisesti korvausten keräämisen ja tilityksen väliseksi ajaksi. Vuoden 2018 sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotot olivat yhteensä 0,2 miljoonaa euroa, kun edellisvuonna vastaava luku oli 0,8 miljoonaa euroa. Rahoitustoiminnan tuottojen lasku vuoteen 2017 verrattuna on seurausta

sijoitusmarkkinoilla loppuvuodesta 2018 koetusta voimakkaasta korjausliikkeestä pitkään jatkuneen kurssinousun jälkeen.

Kaikki tuottomme yhteensä nousivat 50,4 miljoonaan euroon, kun edellisvuoden vastaava luku oli 50,2 miljoonaa.

Kaikki kulumme olivat yhteensä 5,6 miljoonaa euroa eli 2,2 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna.

Maksoimme tekijänoikeus-korvauksia vuonna 2018 yhteensä reilut 34 miljoonaa euroa.

Tuotot ja kulut

TUHATTA EUROA	2018	2017	MUUTOS-%
TUOTOT			
Audiovisuaalisten teosten käyttö	22 287	21 210	5,1 ↑
Valokopiointi ja digitaalinen käyttö	19 456	19 513	-0,3 ↓
Yksityisen kopioinnin hyvitys	5 115	5 696	-10,2 ↓
OKM:n luovan kulttuurin määrärahat AVEKille	1 704	1 354	25,8 ↑
Lainauskorvaus ja välityspalvelut	1 635	1 644	-0,5 ↓
Rahoitus- ja sijoitustuotot	185	761	-75,7 ↓
Palvelutuotot	61	69	-11,6 ↓
Jäsen- ja liittymismaksut	3	3	0,0 —
TUOTOT YHTEENSÄ	50 445	50 249	0,4 ↑
KULUT			
Toiminnan kulut	5 188	5 024	3,3 ↑
Poistot	385	429	-10,3 ↓
KULUT YHTEENSÄ	5 573	5 453	2,2 ↑
SIIRTO JAETTAVAKSI	44 873	44 797	0,2 ↑

Tuotot käyttöluvista

TUHATTA EUROA	2018	2017	MUUTOS-%
VALOKOPIOINTI JA DIGITAALINEN KÄYTTÖ			
Oppilaitokset	13 134	14 025	-6,4 ↓
Yritykset	2 698	2 223	21,4 ↑
Kunnat	2 242	1 987	12,8 ↑
Valtionhallinto	671	673	-0,3 ↓
Kirkollishallinto	430	417	3,1 ↑
Muut tuotot	281	189	48,7 ↑
YHTEENSÄ	19 456	19 513	-0,3 ↓

TUHATTA EUROA	2018	2017	MUUTOS-%
AUDIOVISUAALISTEN TEOSTEN KÄYTTÖ			
Verkkotallennuspalvelut	15 210	14 133	7,6 ↑
Opetus- ja tallennekäyttö	4 223	4 265	-1,0 ↓
Edelleen lähettäminen	2 346	2 328	0,8 ↑
Korvaukset ulkomailta	508	484	5,0 ↑
YHTEENSÄ	22 287	21 210	5,1 ↑

Maksetut korvaukset ja tuet

TUHATTA EUROA	2018	2017	MUUTOS-%
Julkaisujen valokopioinnin ja digitaalisen käytön korvaukset jäsenjärjestöille	14 629	14 554	0,5 ↑
Av-teosten opetuskäytön ja yksityisen kopioinnin korvaukset av-tekijöille	5 286	4 582	15,4 ↑
Verkkotallennuspalvelukorvaukset Gramexille, Teostolle ja Tuotokselle	5 372	5 367	0,1 ↑
Ulkomaisten tv-kanavien edelleen lähettämisen korvaukset ulkomaisille sisärjestöille, tuottajille ja lähettäjäryityksille	2 189	2 580	-15,2 ↓
Lainauskorvaus kuvantekijöille	910	544	67,3 ↑
Ulkomaisten teosten kopiointikorvaukset ulkomaisille sisärjestöille	1 617	542	198,3 ↑
Av-teosten opetuskäyttökorvaukset Koulutusrahasto KOURAn kautta apurahoina ja palkintoina	442	411	7,5 ↑
Elektra-palvelun käyttökorvaus tieteellisten artikkeleiden tekijöille ja kustantajille	45	43	4,7 ↑
AVEKin jakamat tuet ja apurahat yksityisen kopioinnin korvauksista sekä luovan kulttuurin määrärahoista	3 824	3 359	13,8 ↑
YHTEENSÄ	34 313	31 983	7,3 ↑

Kopioisto
Hietaniemenkatu 2
00100 Helsinki
09 431 521
kopioisto@kopioisto
www.kopioisto.fi